

RAPORTTI PALVELUVAJEISTA VARSINAIS-SUOMEN SOSIAALIASIAMIEHILLE

Palveluohjaus-hanke on Ray:n rahoittama viisivuotinen hanke, jonka palveluohjaus-kokeilutoiminta jatkuu helmikuun 2009 loppuun asti. Hankkeessa kehitetään lapsille, nuorille ja lapsiperheille tuotettavien palvelujen yhteensopivuutta, saatavuutta ja kustannustehokkuutta.

Konsultatiivista Palveluohjaus-toimintaa toteutetaan kokeilutoimintana Ray:n tuella ajalla 1.10.2006–28.2.2009 osana Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry:n Palveluohjaus-hanketta. Kokeilun aikana palveluohjaaja antaa maksutonta konsultaatiota kuntien ja järjestöjen ammattilaisille ja vapaaehtoisille Varsinais-Suomen alueella. Syksyllä 2008 toimintaa laajennettiin Perhekeskus Marakatin ja Perhetalo Heidekenin asiakkaille. Palveluohjaaja arvioi tarvittaessa myös asiakkaan palvelutarvetta yhdessä muiden ammattilaisten kanssa ja osallistuu palvelukokonaisuuden suunnitteluun. Tammikuun loppuun mennessä asiakkuuksia on ollut yhteensä 142. Asiakkuuksien kestot ovat vaihdelleet päivästä useampaan kuukauteen keskittyen Turun ja lähikuntien alueelle. Hankkeessa on kerätty tietoa palvelujärjestelmän epäkohdista ja vajeista sekä vaikutettu niiden korjaamiseen. Havaittuja puutteita viedään eteenpäin kuntiin ja järjestöihin. Parantamisen tarvetta on mm. erityistä tukea tarvitsevien lasten hoidossa, lasten ja nuorten tukihenkilöiden ja -perheiden saatavuudessa sekä lapsiperheiden kotiaavun, vertaistuen ja varhaisen tukemisen palveluissa. Nuorten asumisen, itsenäistymisen ja arjenhallinnan tukemisen palveluiden kysyntä on kasvanut voimakkaasti. Myös pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten palveluiden ja avun saamisessa on puutteita.

Kooste vuonna 2008 ilmoitetuista epäkohdista ja palveluvajeista:

- Ohjattua toimintaa ja leirejä lapsille, nuorille, sekä erityistä tukea tarvitseville järjestetään liian vähän. Tarvetta on erityisesti kesäkuussa, ennen vanhempien vuosilomaa. Kunnan omat palvelut ovat vähäisiä tai ne eivät sovellu erityisen tuen tarpeessa oleville.
- Erityistä tukea tarvitsevien lasten hoidon saatavuus vaihtelee kunnittain. Pitkäaikaissairaant lapset tarvitsevat erilaisia palveluja, eikä kunnalla ole välttämättä niitä tarjolla. Esimerkiksi adhd- ja asperger-diagnosoidut lapset tarvitsevat pienempää ryhmähoitoa ja -opetusta niin päiväkodissa, koululuokassa kuin iltapäivähoidossakin. Näiden palveluiden tarjonnassa on kuntakohtaisia eroja, eli asiakkaat voivat olla eriarvoisessa asemassa asuinpaikkansa perusteella.
- Vammaisille ja pitkäaikaissairaille lapsille tarvitaan tukihenkilöitä ja tukiperheitä. Vapaaehtoisten, vaikkakin peruskoulutuksen ja jatkuvaa toiminnanohjausta saavien, tukihenkilöiden lisäksi kaivataan ammatillista tukihenkilötoimintaa. Vaikka tukihenkilötoimintaa tuottavia tahoja löytyy, niin erityistarpeita omaavien lasten ja nuorten tukihenkilöiden ja -perheiden kysyntä ylittää tarjonnan. Esimerkiksi viittomakielentaitoisten sekä kehitysvammaisten parissa työskentelystä ja somaattisesti sairaiden hoidosta kokemusta omaavien tukihenkilöiden tarjonta on vähäistä. Myös ammatilliseen perhetyöhön on haettu erityisosaamista ja viittomakielentaitoisia henkilöitä. Kehitysvammaisten tai pitkäaikaissairaiden lasten ja nuorten omaishoitajille on vaikea saada sijaista. Äkillisissä ja yllättävissä tilanteissa ei löydy kehitysvammaiselle lapselle hoitopaikkaa tai hoitajaa.

- Nuorten palveluissa on puutteita. Nuoret tarvitsevat omalle kohderyhmälleen suunnattuja palveluja ja erityisosaamista. Tarvitaan nuorten omaa sosiaalityötä: lastensuojelun ja aikuissosiaalityön lisäksi on tarvetta nuorten omalle sosiaalityölle, jossa tämän ikäryhmän tarpeet otetaan huomioon. Tällä hetkellä nuorille ei ole riittävästi tarjolla ohjausta ja opastusta yhteiskunnan palvelujen käytössä. Esimerkiksi nykyisessä toimeentulotuen mallissa perussosiaalityö on riittämätöntä. Ns. tavalliset nuoret, jotka ovat täyttäneet 18-vuotta, eivätkä kuulu lastensuojelun tai jälkihuollon piiriin, tarvitsevat tukea ja ohjausta itsenäistymiseen, arjenhallintaan ja asumiseen. Järjestöjen vapaaehtoistyöhön perustuvan asumisen tukemisen lisäksi tarvitaan ammatillista auttamista. Nuorten tukeminen edellyttää poikkisektorillista verkostotyötä, jossa yhteistyötä sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotoimen, kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa koordinoi sosiaalityön vastuuhenkilö. Nuorisotyöhön kaivataan myös maahanmuuttajataustaista nuorisotyöntekijää ja monikulttuurisuuden huomioon ottamista. Nuoret tarvitsevat myös tukea vanhempien avioeron aiheuttamaan elämän muutokseen ja kriisiin. Lapsille ja eronneille tai eroa harkitseville pariskunnille tukea ja ohjausta löytyy, mutta nuoret on kohderyhmänä unohdettu. Palveluvajeita on nuorten päihdehoidossa, vieroituksessa ja vertaistuen saatavuudessa. Palvelun pariin pääseminen ja jonotusajat ovat liian pitkät. Akuutissa kriisissä olevat ja mielenterveysongelmista kärsivät sekä päihteistä irrottautuvat tarvitsevat tuen nopeasti. Hoitoon ohjautumisen ja pääsemisen pitkittyminen altistavat nuoren syrjäytymiselle. Matalan kynnyksen ja keskitetyt palvelut koettiin erityisen tärkeiksi nuorten kohdalla. Avun hakeminen monesta eri toimipisteestä ja taholta sekä leimautumisen pelko koettiin riskitekijöiksi nuoren selviytymisen ja avun saannin kannalta.
- Lisäresursseja tarvitaan edelleen lapsiperheiden varhaiseen tukemiseen ja kotiapuun sekä siihen, että perhetyötä saa ajoissa. Erityisesti avun tarvetta ilmeni yksinhuoltajaperheissä, juuri muualta muuttaneiden perheiden kohdalla tai muuten kuormittuneessa tilanteessa. Perheissä tapahtuvaa tukemista ja vanhemmuuden vahvistamista kaivataan myös iltapäiväaikaan. Kunnan sosiaalitoimen perhetyön resurssit eivät ole vastanneet tarvetta. Lapsiperheet tarvitsevat tukea ja auttamista pääasiassa silloin, kun lapset eivät ole päiväkodissa tai koulussa, eli tarve ajoittuu iltapäiviin, iltoihin ja viikonloppuihinkin.
- Monikulttuurisuus ja erilaiset kulttuuriset tavat ja käsitykset, arvomaailma ja tausta tulee huomioida asiakastyössä. Tulkkipalveluja ei ole aina käytetty, eikä asiakas ole saanut palvelua omalla äidinkielellään. Kyseessä on ollut kuormittava ja haasteellinen tilanne, eikä asiakas ole aina ymmärtänyt, miksi ja mitä toimenpiteitä sovitaan. Tavoitteet ja asiakkaan oikeudet ovat jääneet epäselviksi ja asiakas on kokenut, ettei hänen mielipiteitään ja näkemystä ole kuunneltu ja otettu huomioon. Moniammatilliset verkostopalaverit voivat asiakkaan kannalta olla hyvinkin raskaita, varsinkin jos palvelujärjestelmämme ja kieli ovat asiakkaalle vieraita. Epäkohtana on ilmoitettu ajan, henkilökohtaisen tuen ja palveluohjauksen puute, jossa yksi työntekijä olisi koordinoinut, vastannut kokonaisuudesta ja ohjannut sekä ollut asiakkaan tukena koko prosessin ajan.
- Vertaistukiryhmien kysyntä on kasvanut. Vertaistukea kaivataan isyyteen, vanhemmuuteen ja siihen valmentautumiseen, ns. perhevalmennukseen. Nuorille on haettu ohjattua vertaistukea päihteistä irrottautumiseen ja seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutumisen vuoksi.

Vuokko Suonpää
 Palveluohjaaja
 Varsinais-Suomen Lastensuojelujärjestöt ry